

Трговска гора

Правна процедура, заштита Уне и план институционалног поступања — шта је потребно за покретање, ко шта ради и колико то кошта

Провјерен статус предмета са датумима и изворима, мапа надлежности, седам иницијатива са поступком реализације, квантификована изложеност за Републику Српску, Федерацију БиХ и укупно на нивоу Босне и Херцеговине, трошковник предложених мјера и прилози спремни за подношење.

401.233

становника у сливу Уне и Сане у БиХ на који се односи процјена утицаја

≈ 800 m

ваздушна удаљеност локације од државне границе БиХ

3,64–7,58 KM

по становнику изложене зоне — цијена свих предложених мјера у првој години

Предлагач: Синиша Видовић • Бања Лука

Примаоци: Савјет министара БиХ • Министарство спољне трговине и економских односа БиХ • Влада Републике Српске • Министарство за просторно уређење, грађевинарство и екологију РС

Датум: 11. септембар 2026. • **Верзија:** 2.1 — радна верзија за правно усаглашавање

0. Сажетак за доносиоце одлука

Гдје је предмет. Хрватска је 15. децембра 2025. донијела Закон о изградњи Центра за збрињавање радиоактивног отпада (НН 156/2025), који у члану 5 као локацију именује бивши војни комплекс Черкезовац. Поступак процјене утицаја на околиш формално је почео **7. маја 2026.** Дана 14. маја 2026. предмет је био пред 65. сједницом Имплементационог комитета Еспоо конвенције у Женеви, а у јуну 2026. Хрватска је обавијестила БиХ по члану 3 Еспоо конвенције. Студија утицаја очекује се у посљедњем кварталу 2026, након чега слиједе консултације и јавне расправе.

Шта то значи за подносиоца. Прозор за дјеловање је отворен и *тече*. БиХ има право увида у документацију, достављања примједби и учешћа у јавним расправама. Кључно за подношење: контакт тачка за Еспоо конвенцију је **Министарство за просторно уређење, грађевинарство и екологију Републике Српске**, а за Архуску конвенцију **Федерално министарство околиша и туризма**. Подносилац који не зна на коју адресу шаље — губи рок.

Колико је изложено. У сливу Уне и Сане у Босни и Херцеговини живи **401.233** становника — 141.647 у Републици Српској и 259.586 у Федерацији БиХ. Слив Уне обухвата 10.200 km², од чега 8.080 km² односно 79 % у Босни и Херцеговини.

Колико кошта оно што се тражи. Пун пакет мјера — мониторинг вода и радиоактивности, независно стручно разматрање студије, међународно правно заступање, утврђивање почетног здравственог стања и јавно информисање — процијењен је на **1,46–3,04 милиона КМ у првој години**, односно 590.000–1.240.000 КМ годишње у наставку. То је **3,64–7,58 КМ по становнику** изложеног подручја, или 0.25–0.52 % годишње масе нето плата у Унско-санском кантону.

401.233

становника у сливу
у БиХ (РС и ФБиХ)

79 %

слива Уне
налази се у БиХ

3,0 мил. КМ

горња процјена цијене
свих мјера, прва година

7

иницијатива са
поступком реализације

Шта овај документ не тврди

Не тврди да је загађење наступило нити унапријед проглашава било који сценарио доказаним. Не утврђује да ће до штете доћи. Наведене удаљености преузете су из јавних извора који се међусобно разликују и приказане су као распони. Мониторинг и почетно стање траже се управо зато што поуздани подаци тренутно недостају — налаз мора дати струка, а не подносилац иницијативе.

Рок који истиче ове недјеље

70. Генерална конференција Међународне агенције за атомску енергију одржава се у Бечу од 14. до 18. септембра 2026. Предсједавајући Стручног тима БиХ најавио је 7. септембра 2026. да БиХ тамо планира формално изнијети своје забринутости. То је прва наредна међународна прилика у овом предмету и она је *три дана од датума овог документа*. Свака примједба или налаз који треба да уђе у наступ БиХ мора бити достављен надлежном министарству одмах, не по завршетку овог поступка.

Прва три потеза, овим редом

1. Поднијети кровну иницијативу (Прилог А) Савјету министара БиХ и Влади РС, са доказом пријема. **2.** Истовремено поднијети захтјеве за приступ информацијама (Прилози Б и В) — они не чекају одговор на иницијативу и покрећу законске рокове. **3.** Успоставити регистар рокова (Прилог Д) прије него што студија буде објављена, јер рок за примједбе тече од службене објаве, а не од медијске вијести.

Садржај

0. Сажетак за доносиоце одлука	2
1. Шта је утврђено — статус предмета	4
1.1 Хрватски правни оквир и локација	4
1.2 Хронологија поступка	5
1.3 Шта је БиХ до сада предузела	6
2. Шта је све потребно за покретање	7
2.1 Ко може покренути и којим каналом	7
2.2 Мапа надлежности — коме се шта подноси	7
2.3 Обавезни садржај — контролна листа	8
2.4 Рокови који теку	9
2.5 Границе — шта овај пакет не може	9
3. Седам иницијатива	10
4. Изложеност и трошкови	13
4.1 Методологија и ограничења	13
4.2 Становништво по територијама	13
4.3 Воде, простор и привреда	14
4.4 Трошковник предложених мјера	14
5. Међународни механизми	16
6. План спровођења и ризици	17
Прилози А–Ђ	19

1. Шта је утврђено — статус предмета

Ово поглавље садржи само оно што је провјерено у јавно доступним изворима закључно са 11. септембром 2026. Свака тврдња носи датум. Оно што није провјерено означено је као такво.

1.1 Хрватски правни оквир и локација

Елемент	Утврђено
Закон	Закон о изградњи Центра за збрињавање радиоактивног отпада, донесен у Хрватском сабору 15. децембра 2025 , објављен 24. децембра 2025 („Народне новине“ 156/2025). Ступа на снагу осмог дана од објаве.
Предмет закона	Централно складиште за радиоактивни отпад и искоришћене изворе са подручја Хрватске и дугорочно складиште за ниско и средње радиоактивни отпад из Нуклеарне електране Кршко (члан 1).
Локација	Члан 5 именује дио бившег војног складишног комплекса Черкезовац — микролокација Широко Осоје за технолошки дио и подручје Божиновица за управни дио, катастарска општина Јаворник. Закон не користи назив „Трговска гора“.
Однос према процјени утицаја	Прихватљивост захвата утврђује се у поступку процјене утицаја на околиш (чл. 5 ст. 2 и чл. 6 ст. 2), а акти потребни за провођење захвата издају се <i>након</i> веденог поступка процјене (чл. 6 ст. 2). Полазни пакет наводио је члан 5 став 1; тачна одредба је став 2.
Национални интерес	Члан 4 проглашава изградњу центра интересом Републике Хрватске, што у хрватском праву олакшава експропријацију (члан 7).
Шта се гради	Према хрватским изворима: складишни објекат површине око 6.000 m ² , предвиђен за 2.450 бетонских блокова димензија 1,7 m — запремински око 12.037 m ³ . Ради се о <i>складишту</i> , не о трајном одлагалишту.
Количине	Ниско и средње радиоактивни отпад из НЕ Кршко: око 18.000 m ³ до 2043. Институционални отпад из Хрватске: око 50 m ³ до 2043.
Вијек рада	Почетак рада циља се за 2028; рад привременог складишта планиран је, према хрватским наводима, до 2051.
Шта још недостаје	Према извјештавању, преостала су два формална корака: усвајање студије утицаја на околиш и локацијска дозвола. Закључно са 7. септембром 2026. студија није завршена ни објављена.
Студија утицаја	Уговор о изради пројектне документације, сигурносних студија и студије утицаја потписан 19. маја 2022 са конзорцијем предвођеним ЕКОНЕРГ-ом, рок 36 мјесеци. Упутство о садржају студије објављено 7. септембра 2023 .

Удаљености — распони, не једна бројка

Јавни извори наводе различите вриједности. Док не постоји службено верификован податак, приказују се као распон са назначеним извором. Утврђивање тачних удаљености и хидрогеолошких веза један је од захтјева иницијативе 1.

Од локације до	Наведена вриједност	Извор
Државна граница БиХ	≈ 800 m ваздушном линијом	Радио Слободна Европа
Ријека Уна	≈ 850 m	H1
Водозахват општине Нови Град	1–2 km	PCE / objavi.ba
Најближе заштићено подручје	≈ 520 m	претходна оцјена, czrao.hr

Од локације до	Наведена вриједност	Извор
Подручје еколошке мреже	≈ 850 m	H1
Град Нови Град (БиХ)	≈ 3,7 km ваздушном линијом	Osservatorio Balcani Caucaso

Општина Нови Град налази се преко Уне од Двора; водозахват који снабдијева око 15.000 корисника наводи се као најосјетљивија тачка.

1.2 Хронологија поступка

Датум	Догађај
од 1988.	Покреће се избор локације, у координацији Хрватске и Словеније. Извори се разилазе о броју разматраних локација; наводи се распон од 34 локације у седам подручја до ужег избора.
1999.	Хрватски сабор усваја просторни план у којем се Трговска гора наводи као подручје за одлагање.
2014.	Национална стратегија управљања радиоактивним отпадом узима Черкезовац као микролокацију.
2018.	Национални програм потврђује Черкезовац као погодну микролокацију.
2020.	Фонд за финансирање разградње НЕ Кршко преузима управљање бившим војним складиштем.
19. 5. 2022.	Потписан уговор са конзорцијем ЕКОНЕРГ за студије и процјену утицаја (36 мјесеци).
28. 3. и 27. 4. 2023.	Министарство спољне трговине и економских односа БиХ доставља мишљења у фази одређивања садржаја студије.
7. 9. 2023.	Хрватско министарство објављује упутство о садржају студије утицаја за локацију Черкезовац.
середина 2025.	Према извјештавању више извора, на локацији почињу припремни радови — рушење постојећих објеката бивше касарне и равнање терена — прије окончања поступка процјене утицаја . Ово је процесни приговор који БиХ износи. Предсједавајући Стручног тима у септембру 2026. наводи да се на обје стране Уне изводе геолошка истраживања.
27. 5. 2025.	Савјет министара БиХ гаси Правни тим за Трговску гору; ангажована међународна адвокатска канцеларија из Париза, дио чланова прелази у Стручни тим.
15. 12. 2025.	Хрватски сабор доноси Закон (НН 156/2025); објављен 24. 12. 2025.
7. 5. 2026.	Формално почиње поступак процјене утицаја на околиш.
14. 5. 2026.	65. сједница Имплементационог комитета Еспоо конвенције у Женеви. БиХ заступа Борислав Бојић, координатор стручног тима. БиХ тврди процесне пропусте по Еспоо и Архуској конвенцији; хрватска страна, према наводима БиХ, није дала адекватне одговоре на 13 постављених питања.
крај априла 2026.	БиХ подноси нову представку по Архуској конвенцији.
јун 2026.	Хрватска обавјештава БиХ по члану 3 Еспоо конвенције о покретању поступка процјене.
30. 7. 2026.	117. сједница Савјета министара БиХ.
7. 9. 2026.	Предсједавајући Стручног тима БиХ Емир Диздаревић изјављује да студија утицаја још увијек није завршена ни објављена и најављује изношење става БиХ на Генералној конференцији МААЕ.
14–18. 9. 2026.	70. Генерална конференција Међународне агенције за атомску енергију, Беч. БиХ најавила формално изношење забринутости.
IV квартал 2026.	Очекује се студија утицаја , након чега слиједје консултације и јавне расправе. <i>Ово је ирозор у којем иримједбе имају иравно дејство.</i>
почетак 2028.	Рок који се наводи за преузимање отпада из Кршког, односно почетак рада објекта. Оквирно, зависно од исхода поступка.

Датум	Догађај
2051.	Година до које је, према хрватским наводима, планиран рад привременог складишта.

1.3 Шта је БиХ до сада предузела

Према јавно доступним изворима, БиХ је поднијела представке тијелима која надзиру Еспоо, Архуску и Бернску конвенцију, те Савској и Дунавској комисији и Европској комисији. У поступку процјене БиХ је добила право увида у документацију, достављања примједби и учешћа у јавним расправама. Стручни тим наводи као процесни приговор да је Хрватска одлуку о микролокацији донијела прије окончања процјене утицаја.

Ко је ко у предмету

Име	Улога	Гдје се појављује
Емир Диздаревић	Предсједавајући Стручног тима БиХ	Изјава од 7. 9. 2026: студија још није завршена; најаву наступа БиХ на Генералној конференцији МААЕ.
Борислав Бојић	Координатор стручног тима БиХ	Заступао БиХ на сједници Имплементационог комитета Еспоо конвенције у Женеви, мај 2026.
Бојан Випотник	Министар за просторно уређење, грађевинарство и екологију РС	Наступа као надлежни министар у Еспоо поступку; навео да је БиХ морала одговорити на 180 питања прије сједнице у Женеви.
Мирослав Дрљача	Начелник општине Нови Град	Тематска сједница Скупштине општине о протестима, 2026.
Адвокатска канцеларија Laborde	Међународно правно заступање БиХ	Ангажована из Париза након гашења Правног тима 27. 5. 2025; финансирају је институције БиХ.

Функције су наведене онако како их преносе јавни извори у периоду мај–септембар 2026. Прије упућивања поднеска провјерити да ли је распоред задужења у међувремену промијењен.

Шта није провјерено. Није прибављен комплетан службени спис, нити број предмета и тачан садржај сваке од наведених представки, нити доказ пријема Еспоо нотификације у БиХ, нити тренутно отворен рок јавне расправе. Није јаван ни износ уговорен са ангажованом адвокатском канцеларијом. **Прије сваког новог поднеска ове податке мора прибавити надлежни тим** — Прилози Б и В управо то траже.

2. Шта је све потребно за покретање

2.1 Ко може покренути и којим каналом

Члан 32 Устава Републике Српске штити право грађана да органима подносе представке, петиције и приједлоге и да добију одговор, те да због јавно изнесеног мишљења не сносе штетне посљедице. То право не значи обавезно усвајање приједлога, нити даје подносиоцу својство странке у хрватском поступку.

Канал	Ко предузима формалну радњу	Шта је потребно и шта се добија
А. Лична иницијатива одмах изводљиво	Подносилац потписује и предаје приједлог органима	Није потребно претходно прикупљање потписа. Добија се евидентиран предмет, обавеза одговора и датум од којег се мјери поступање. Ово је основни канал овог пакета.
Б. Захтјев за приступ информацијама најбржи резултат	Подносилац, сваком органу појединачно	Покреће законски рок и правно средство за ћутање управе. Не зависи од политичке воље. Даје спис на основу којег се пишу озбиљне примједбе.
В. Парламентарна иницијатива	Овлашћени предлагач према пословнику дома	Исти материјал уобличен према пословнику. Предност: јавна сједница и обавеза институције да одговори. Потребан посланик или надлежни одбор као носилац.
Г. Међудржавни поступак	БиХ преко надлежних органа и именованих представника	Лични поднесак не замјењује званични државни правни акт. Подносилац може тражити да се његови налази уврсте у државни поднесак.
Д. Судска заштита у Хрватској	Тужилац који испуњава услове за конкретан поступак	Тражи се правни интерес, оспорив акт и рок. Према хрватском Закону о управним споровима општи рок је 30 дана од доставе оспорене одлуке (члан 40).

Препорука о редослиједу. Каналима А и Б кренути истовремено и одмах, јер не зависе ни од кога другог. Канал В обезбиједити као осигурач да предмет не застане без одговора. Канали Г и Д нису подносиочеви — они припадају држави односно лицу са правним интересом, и овај пакет их припрема, а не покреће.

2.2 Мапа надлежности — коме се шта подноси

Ово је најчешћи разлог зашто добро написан поднесак остане без дејства: пошаље се на погрешну адресу или мимо канала прописаног за конкретан механизам.

Питање	Надлежни орган	Напомена
Еспоо конвенција — прекогранична процјена утицаја	Министарство за просторно уређење, грађевинарство и екологију Републике Српске	Контакт тачка БиХ за Еспоо у овом предмету. Потврђено кроз документ тог министарства заведен код УНЕЦЕ у предмету Трговска гора и кроз наступ ресорног министра у поступку.
Архуска конвенција — приступ информацијама и учешће јавности	Федерално министарство околиша и туризма	Контакт тачка БиХ за Архус; наведено у регистру националних контакт тачака УНЕЦЕ и у извјештавању о представи поднесеној крајем априла 2026.
Координација државе и међународни поднесци	Министарство спољне трговине и економских односа БиХ	Носилац координације; преко њега иде и Савјет министара.

Питање	Надлежни орган	Напомена
Радијациона и нуклеарна сигурност	Државна регулаторна агенција за радијацијску и нуклеарну сигурност БиХ	Закон о радијацијској и нуклеарној сигурности у БиХ, Сл. гласник БиХ 88/07. Члан 8 даје надлежности укључујући мјере при радиолошком ванредном догађају (тачка j); члан 19 предвиђа државни акциони план.
Воде	Надлежна министарства и агенције за воде у РС и ФБиХ, ЈУ „Воде Српске”, Агенција за водно подручје ријеке Саве	Мониторинг и почетно стање траже се овдје; прекогранична размјена водних података преко Међународне комисије за слив ријеке Саве.
Здравље	Министарства здравља и институти/заводи за јавно здравство у РС и ФБиХ	Почетно здравствено стање и протокол обавјештавања.
Документи хрватских органа	Министарство заштите околиша и зелене транзиције РХ; Фонд за финансирање разградње НЕ Кршко	Захтјев за приступ информацијама подноси се органу који документ посједује, по хрватским правилима приступа информацијама о животној средини.

Провјерити прије слања. Регистар контакт тачака УНЕЦЕ мијења се када се мијења распоред надлежности. Горња мапа одговара стању у овом предмету током 2026, али прије упућивања поднеска затражите од надлежног министарства потврду ко је *тренутно* контакт тачка и којим каналом поднесак треба да стигне. Један телефонски позив штеди рок.

2.3 Обавезни садржај — контролна листа

- ☐ Идентификација подносиоца — име, адреса, контакт, својство у којем се наступа.
- ☐ Јасно одређен предмет — на који поступак, акт или документ се односи, са ознаком ако је позната. *
- ☐ Правни основ обраћања — одредба која даје право на подношење и на одговор. *
- ☐ Чињенично стање са датумима и изворима — раздвојено од оцјена и захтјева. *
- ☐ Конкретан захтјев — шта се тачно тражи од овог органа, а не уопштен позив. *
- ☐ Рок у којем се тражи одговор — означен као молба ако не произлази из закона. *
- ☐ Стручна питања која треба провјерити — формулисана као питања, не као тврдње. *
- ☐ Процјена трошка предложених мјера — са изворима претпоставки. *
- ☐ Прилози и докази — нумерисани, са датумом преузимања сваког извора.
- ☐ Доказ предаје — пријемни печат, препоручена пошта или потврда електронске доставе.
- ☐ Копија за властиту евиденцију — са бројем предмета примаоца.
- ☐ Изричита ограда — да поднесак не представља пуномоћ за заступање државе нити других грађана. *

Ставке означене звјездицом садржане су у прилозима овог документа.

2.4 Рокови који теку

Правило које одлучује исход. Рок се рачуна од службене доставе или објаве, *никада од медијске вијести*. За сваки предмет води се засебан рок, уз провјеру правила доставе и нерадних дана. Краћи важећи процесни рок увијек има предност над планом рада из овог документа. Ако рок већ тече, не чека се усвајање цијелог пакета — подноси се оно што стигне. Захтјев за продужење рока не продужава рок док га надлежни орган не одобри.

Врста рока	Дужина	Напомена
Примједбе у поступку процјене утицаја	према службеном позиву	Утврђује се објавом; очекује се уз студију у IV кварталу 2026.
Тужба у управном спору у Хрватској	30 дана	Од доставе оспорене појединачне одлуке (Закон о управним споровима, НН 36/24, члан 40).
Привремена мјера / одгодни учинак	уз тужбу	Тужба у правилу не одгађа извршење; привремена мјера тражи образложење и испуњење услова из члана 42.
Одговор на захтјев за информације	према домаћем пропису	Рок и другостепени орган утврђују се за сваког примаоца посебно.
Одговор на представку по члану 32 Устава РС	без изричитог рока	Постоји обавеза одговора; рок се тражи као молба, предлаже се 30 дана.

2.5 Границе — шта овај пакет не може

Закључци и препоруке Имплементационог комитета Еспоо конвенције **нису обавезујући**. Ниједан од наведених међународних механизма не даје погођеној држави аутоматски вето нити зауставља поступак у Хрватској. Нови закон у БиХ или Републици Српској сам по себи не може забранити градњу у Хрватској. Потпис на овом пакету не представља пуномоћ за заступање државе, институције или других грађана, и не даје подносиоцу својство тужиоца. Оцјену уставности хрватског закона, стратешку процјену и евентуални међудржавни спор треба посебно правно оцијенити — не наводити их као већ отворене или сигурно допуштене поступке.

3. Седам иницијатива

Свака иницијатива дата је у истом облику: шта се тражи, коме се подноси, који је правни ослонац и шта је конкретан резултат. Текстови су приједлог подносиоца, а не усвојени акт.

Иницијатива 1 — Потпуна прекогранична процјена и испитивање алтернатива

Коме: Министарство спољне трговине и економских односа БиХ и Министарство за просторно уређење, грађевинарство и екологију РС као контакт тачка за Еспоо.

Шта се тражи: објединјено стручно изјашњење БиХ о планираном центру, које обухвата прекограничне утицаје, разумне алтернативе локацији и варијанту без реализације захвата, уз податке потребне за провјеру закључака студије. Тражи се довољно времена за стручни преглед, доступна документација и јавне расправе на којима јавност из потенцијално погођеног подручја може доставити примједбе; свака примједба да буде евидентирана, повезана са доказима и праћена образложеним одговором.

Правни ослонац: Еспоо конвенција уређује обавјештавање погођене државе, достављање документације, прекограничне консултације и узимање њихових резултата у обзир при коначној одлуци, нарочито кроз чланове 3–6. Учешће јавности мора бити омогућено у оквиру примјењивог поступка.

Стручна питања која треба провјерити:

Област	Питања
Вода и тло	Хидрогеолошке везе локације са Уном и извориштима; модел преноса могућих загађујућих материја; сезонска мјерења и провјера претпоставки.
Ризици	Сеизмички, поплазни и други релевантни сценарији; својства терена; нормалан рад, пожар, хаварија, транспорт и комбиновани догађаји.
Отпад и вријеме	Врсте, количине и активност отпада; пројектни вијек; деградација заштитних баријера; надзор, затварање и дугорочна одговорност.
Људи и природа	Путеви могућег излагања; изворишта; заштићене врсте и станишта; кумулативни и прекогранични утицаји.
Алтернативе	Критеријуми поређења локација и технологија; разлози одбацивања алтернатива; варијанта без пројекта.

Иницијатива 2 — Програм заштите вода

Коме: надлежна министарства за воде у РС и ФБиХ, ЈУ „Воде Српске“, Агенција за водно подручје ријеке Саве, локалне заједнице и водоводна предузећа; координација прекограничних питања преко надлежних органа БиХ.

Шта се тражи: заједнички програм утврђивања почетног стања површинских и подземних вода, седимента и релевантних изворишта. Програм одређује мјерне тачке, параметре, учесталост узорковања, овлашћене лабораторије, контролу квалитета, начин објаве и поступање у случају одступања. Постојећа мјерења обједињују се прије уговарања нових испитивања.

Поступак: стручни преглед постојећих података → приједлог програма и трошковника → одлуке надлежних органа о финансирању → потребне набавке и уговори → узорковање → објава верификованих резултата. Приступ приватном земљишту и извориштима обезбједити на одговарајућем правном основу.

Напомена: за прекограничну размјену водних података предлаже се укључивање Међународне комисије за слив ријеке Саве, у оквиру њеног мандата. Њено укључивање не представља издавање или укидање хрватске дозволе. Мјерне тачке одређује струка према сливу и могућим путевима утицаја, а не према административном списку насеља.

Иницијатива 3 — Здравствена и радиолошка заштита

Коме: надлежна министарства здравља, институти и заводи за јавно здравство, Државна регулаторна агенција за радијацијску и нуклеарну сигурност БиХ и органи цивилне заштите.

Шта се тражи: стручна процјена здравствених ризика и повезивање постојећег радиолошког мониторинга са планом заштите становништва. Утврдити расположиво почетно стање, недостатке података и протокол обавјештавања. Програм треба да обухвати одговорности здравствених служби и цивилне заштите за различите сценарије, са провјером спремности кроз вјежбе.

Правни ослонац: Закон о радијацијској и нуклеарној сигурности у БиХ (Сл. гласник БиХ 88/07) — члан 8 утврђује надлежности Агенције, укључујући предузимање мјера при радиолошком ванредном догађају; члан 19 предвиђа државни акциони план заштите становништва од јонизујућег зрачења.

Мјерења морају разликовати природну позадину, постојеће изворе и евентуална нова одступања. Здравствено праћење одређује струка. **Не уводи се масовно дијагностичко снимање без медицинског оправдања**, лични здравствени подаци се не објављују, а мониторинг у БиХ не проширује инспекцијску надлежност на територију Хрватске.

Иницијатива 4 — Јаван спис и учешће грађана

Коме: Министарство спољне трговине и економских односа БиХ и надлежна еколошка министарства; захтјеви за постојеће документе и хрватском Министарству заштите околиша и зелене транзиције, према примјењивим правилима приступа информацијама.

Шта се тражи: јединствена јавна страница са службеним документима, датумима објаве и пријема, роковима за примједбе, упутствима за учешће и одговорима на стручна питања. Објава неповјерљивих дијелова студије, записника и закључака, уз образложење сваког ограничења приступа. Именовање контакт особе која ће грађанима помоћи да њихове примједбе стигну у одговарајући поступак.

Правни ослонац: Архуска конвенција повезује приступ информацијама, учешће јавности и приступ правосуђу. Захтјев за документе подноси се органу који их посједује, одвојено од политичке иницијативе. У случају одбијања или ћутања користи се правно средство које предвиђа примјењиви пропис; рок и другостепени орган утврђују се за конкретног примаоца.

Иницијатива 5 — Припрема правног оспоравања

Коме: Савјет министара БиХ, Министарство спољне трговине и економских односа БиХ и постојећи правни тим; за појединачне поступке заинтересоване локалне заједнице, организације и лица са могућим правним интересом.

Шта се тражи: за сваки акт у вези са центром израдити преглед: доносилац, датум објаве и доставе, допуштени правни лијек, овлашћени подносилац, рок и потребни докази. Процијенити основ за оспоравање неправилности у процјени утицаја, учешћу јавности, разматрању алтернатива и издавању повезаних аката. За сваки одржив основ припремити одговарајући поднесак и процијенити услове за привремену судску заштиту.

Хрватски процесни оквир: Закон о управним споровима (НН 36/24) прописује општи рок од 30 дана од доставе оспорене одлуке (члан 40). Тужба у правилу не одгађа извршење; судска одгода или привремена мјера тражи образложење и испуњење услова из члана 42. Прије тужбе адвокат за хрватско управно и еколошко право провјерава конкретан акт, правни интерес, претходна правна средства, надлежни суд и правила доставе. Подносилац без пребивалишта или сједишта у Хрватској мора у тужби назначити пуномоћника или пуномоћника за пријем писмена.

Иницијатива 6 — Усклађени међународни поднесци

Коме: Савјет министара БиХ и министарства надлежна за спољну трговину и економске односе и иностране послове, уз постојеће стручне и правне тимове.

Шта се тражи: објединјен преглед свих досадашњих међународних активности у предмету Трговска гора — са бројевима предмета, подносиоцима, траженим мјерама, одговорима и наредним роковима. На основу тог прегледа: допуна постојећих поднесака новим доказима и покретање додатних поступака тек када су утврђени надлежност и правни основ.

Механизам	Шта може	Шта не може
Еспоо	Праћење прекограничне процјене и разматрање усклађености; примање документованих процесних пропуста.	Закључци и препоруке Имплементационог комитета нису обавезујући ; нема аутоматске обуставе.
Архус	Разматрање документованог ускраћивања информација, учешћа или правне заштите; јавност може поднијети комуникацију према правилима.	Не замјењује домаћа правна средства; тражи се доказ да су она коришћена.
Берн	Пријем грађанских и невладиних притужби ако постоје докази о могућој повреди обавеза заштите врста и станишта.	Поступак није судско поништење дозволе.
Европска комисија	Одлучује о свом поступању по пријави која повезује поступање хрватског органа са одређеном обавезом права ЕУ.	Пријава не замјењује домаћи правни лијек нити зауставља његов рок.
Савска комисија	Водни подаци, стручна сарадња и координација у оквиру слива.	Захтјев мора бити прилагођен њеном мандату; није орган за дозволе.

Иницијатива 7 — Буџет и одговорност за резултате

Коме: Савјет министара БиХ, ентитетске владе и министарства финансија, свако за свој буџет и надлежност.

Шта се тражи: преглед одобрених и потребних средстава за стручне анализе, правно заступање, мониторинг, преводе, учешће јавности и приправност; утврдити мјерљив резултат и квартално објављивати потрошњу и напредак у обиму допуштеном законом. Поступак: попис постојећих уговора и средстава → трошковник недостајућих послова → одлука о финансирању → потребне набавке → уговарање и извјештавање.

Напомена: нова установа или посебан фонд нису предуслов. Укупан износ се одређује након програма и трошковника; овај пакет не представља одобрење потрошње. Трошковник у поглављу 4 је полазна процјена подносиоца, намијењена да разговор о финансирању почне од бројке, а не од начела.

4. Изложеност и трошкови

4.1 Методологија и ограничења

Ово није модел штете. Не постоји поуздана основа да се процијени вјероватноћа или обим евентуалног загађења — управо зато иницијативе 1, 2 и 3 траже да то утврди струка. Оно што се овдје квантификује је *изложеност*: колико људи, вода и привредне активности се налази у подручју на које се процјена утицаја односи, и *колико коштају мјере* које се траже. Оба податка су провјерљива и не зависе од исхода стручне анализе.

Изложеност је дефинисана као слив Уне и Сане у Босни и Херцеговини — општине низводно и узводно од локације које дијеле исти водни систем. То је шири од непосредне зоне, а ужи од укупног становништва сјеверозападне БиХ. Јавни извори за исти предмет наводе процјену од око 250.000 људи у сјеверозападној БиХ; та бројка се овдје преноси као навод, а не као властити прорачун.

4.2 Становништво по територијама

Табела 1. Становништво у сливу Уне и Сане у Босни и Херцеговини

Општина / град	Становника	Положај у сливу
Нови Град	27.115	Уна и Сана, ушће; преко ријеке од Двора
Костајница	5.977	десна обала Уне, гранична општина
Крупа на Уни	1.597	Уна
Козарска Дубица	21.542	десна обала Уне, низводно
Оштра Лука	4.500	слив Сане
Приједор	80.916	Сана, притока Уне
Република Српска — укупно	141.647	шест општина у сливу доње Уне и Сане
Цазин	64.049	Унско-сански кантон
Бихаћ	54.301	Унско-сански кантон
Велика Кладуша	39.115	Унско-сански кантон
Сански Мост	38.605	Унско-сански кантон
Босанска Крупа	23.651	Унско-сански кантон
Бужим	19.087	Унско-сански кантон
Кључ	15.064	Унско-сански кантон
Босански Петровац	5.714	Унско-сански кантон
Федерација БиХ — укупно	259.586	Унско-сански кантон, свих осам јединица
Укупно Босна и Херцеговина	401.233	РС 35 % • ФБиХ 65 %

Подаци за Републику Српску: попис становништва 2013, осим Оштре Луке гдје је преузет податак општине. Подаци за Федерацију БиХ: процјена Федералног завода за статистику на дан 30. јуна 2024. Због различитих година пресека, укупан збир треба читати као ред

величине, а не као тачан истовремени број. Општина Приједор налази се на Сани, притоци Уне, и укључена је зато што дијели исти водни систем.

4.3 Воде, простор и привреда

Табела 2. Изложени природни и привредни ресурси

Показатељ	Вриједност	Извор
Дужина ријеке Уне	214,6 km	хидрографски подаци
Укупна површина слива Уне	10.200 km ²	хидрографски подаци
Дио слива у Босни и Херцеговини	8.080 km ²	79 % укупног слива
Дио слива у Хрватској	2.120 km ²	21 % укупног слива
Становништво цијелог слива Уне (обје државе)	620.373	хидрографски подаци
Корисника водозахвата општине Нови Град	≈ 15.000	Радио Слободна Европа
Површина Унско-санског кантона	4.125,0 km ²	Федерални завод за статистику
Запослених у Унско-санском кантону	38.895	ФЗС, 2024.
Годишња маса нето плата у УСК	584,8 мил. КМ	изведено: 38.895 × 1.253 КМ × 12
Долазака туриста у УСК	73.848	ФЗС, 2024.
Ноћења у УСК	131.700	ФЗС, 2024.

Маса нето плата наведена је као мјера обима привредне активности у зони, ради поређења реда величине са трошком предложених мјера. Није процјена штете и не претпоставља да би тај износ био угрожен.

4.4 Трошковник предложених мјера

Ово је одговор на питање које ће институција поставити прво: колико то кошта. Износи су процјена подносиоца, изведена из обима посла описаног у иницијативама 1–3 и 7. Служе да разговор о финансирању почне од бројке.

Табела 3. Процијењени трошак мјера које пакет тражи

Мјера	Врста	Распон
Успостава програма мониторинга вода, седимента и радиоактивности (мјерне тачке, опрема, акредитација лабораторија, прва година)	једнократно	600.000 – 1.200.000 КМ
Годишње одржавање мониторинга (узорковање, анализе, објава резултата)	годишње	250.000 – 450.000 КМ
Независно стручно разматрање студије утицаја (хидрогеологија, радијациона сигурност, сеизмика, екологија)	једнократно	150.000 – 350.000 КМ
Међународно правно заступање и процесна подршка	годишње	300.000 – 700.000 КМ
Утврђивање почетног здравственог стања и протокол обавјештавања	једнократно	120.000 – 250.000 КМ
Јавно информисање, учешће и превод документације	годишње	40.000 – 90.000 КМ
Једнократно (успостава)		870.000 – 1.800.000 КМ
Годишње (одржавање)		590.000 – 1.240.000 КМ
Укупно, прва година		1.460.000 – 3.040.000 КМ

Табела 4. Трошак у односу на изложеност

Показатељ	Доња процјена	Горња процјена
Укупан трошак прве године	1.460.000 КМ	3.040.000 КМ
По становнику изложеног подручја (401.233)	3,64 КМ	7,58 КМ
Удио у годишњој маси нето плата УСК	0.25 %	0.52 %
Годишње у наставку	590.000 КМ	1.240.000 КМ

Кључни налаз

Цијена свих тражених мјера у првој години износи **3,64–7,58 КМ по становнику** изложеног подручја, односно мање од 0.5 % годишње масе нето плата у једном кантону тог подручја. Ниједан од тражених послова — мониторинг, независна стручна оцјена, правно заступање, почетно здравствено стање — није скуп у односу на број људи који покрива. Питање финансирања овдје није питање износа него одлуке.

Шта се не може квантификовати

- **Вјероватноћа и обим евентуалног загађења.** Без хидрогеолошког модела и почетног стања то је нагађање. Иницијативе 1 и 2 траже управо те податке.
- **Здравствени ефекти.** Не постоји основ за било какву бројку прије утврђивања почетног стања; свака ранија процјена била би неутемељена.
- **Утицај на цијене некретнина и одлуке о останку.** Постоји као забринутост, али без мјерења није податак.
- **Трошак међународног заступања у пуном обиму.** Износ уговорен са ангажованом адвокатском канцеларијом није јаван; Прилог Б га тражи.
- **Вриједност Уне која се не изражава у новцу.** Наведено овдје изричито, да изостанак бројке не буде схваћен као изостанак значаја.

5. Међународни механизми — шта који стварно може

Најчешћа грешка у јавној расправи је очекивање да ће неки међународни механизам зауставити поступак. Ниједан то не ради аутоматски. Њихова стварна вриједност је другачија и није мала: стварају писани траг, обавезују другу страну да одговара, и производе налазе који касније имају тежину у судском или међудржавном поступку.

Табела 5. Реалан домет сваког механизма

Механизам	Домет	Услов да буде дјелотворан
Еспоо конвенција	Уређује обавјештавање погођене државе, достављање документације и прекограничне консултације, те обавезу да се њихови резултати узму у обзир при коначној одлуци. Предмет је већ био пред 65. сједницом Имплементационог комитета 14. маја 2026.	Документовани процесни пропусти, изнесени у писаном облику и у року. Закључци нису обавезујући.
Архуска конвенција	Приступ информацијама, учешће јавности и приступ правосуђу. Јавност може поднијети комуникацију Комитету за усклађеност.	Доказ да су домаћа правна средства коришћена или да нису била доступна.
Бернска конвенција	Прима грађанске и невладине притужбе о могућој повреди обавеза заштите врста и станишта; отвара досје и тражи изјашњење државе.	Стручни доказ о угроженим врстама или стаништима, не општа забринутост.
Европска комисија	Одлучује о свом поступању по пријави која повезује поступање хрватског органа са одређеном обавезом права ЕУ.	Пријава мора именовати конкретну обавезу права ЕУ и конкретно поступање.
Савска комисија	Водни подаци, стручна сарадња и координација управљања у оквиру слива Саве.	Захтјев прилагођен њеном мандату; није орган за дозволе.
Хрватски управни спор	Једини механизам који може поништити конкретан акт. Рок 30 дана од доставе; привремена мјера могућа под условима члана 42.	Правни интерес, оспорив акт, поштован рок, пуномоћник за пријем писмена.

Практична посљедица. Међународни механизми граде спис; хрватски управни спор је једини пут који може произвести обавезујућу одлуку о конкретном акту. Зато Прилог Д — регистар аката и рокова — није административна ситница него централни алат овог пакета.

6. План спровођења, редослијед потеза и ризици

6.1 Изводљивост и редослијед

Процјене служе организацији рада и рачунају се од прихватања активности и обезбјеђења капацитета. Нису законски рокови ни обећање исхода. **Краћи важећи процесни рок увијек има предност.**

Вријеме	Конкретан резултат	Процјена изводљивости
0–7 дана	Потписана иницијатива предата; захтјеви за документе поднесени; провјерени важећи рокови; успостављен контакт са постојећим тимом.	Висока. Зависи само од подносиоца; одговори и увид зависе од органа.
до 30 дана	Преглед предмета и надлежности; приједлог закључака; листа стручњака и недостајућих података.	Остварива уз сарадњу институција и приступ спису.
30–90 дана	Програм мониторинга и правни план; трошковник; стручне примједбе према стварним роковима.	Зависи од финансирања, уговора и доступности документације.
3–6 мјесеци	Почетна мјерења, обуке и извјештаји ако су средства, методологија и набавке обезбјеђени.	Могуће за почетак програма; није потпуна сезонска слика.
годишњи циклус	Сезонски упоредива серија података према одобреној методологији.	За неке закључке потребно је вишегодишње праћење.
мјесеци или године	Одлуке у управним, судским или међународним поступцима.	Трајање и исход се не могу поуздано обећати.

6.2 Ризици и мјере ублажавања

Ризик	Значај	Мјера
Пропуштен рок за примједбе на студију	Врло висок	Регистар рокова успостављен <i>прије</i> објаве студије; праћење службених гласила и страница органа, не медија; именована особа одговорна за праћење.
Поднесак послат на погрешну адресу	Висок	Мапа надлежности из поглавља 2.2; Еспоо → МПУГЕ РС, Архус → ФМОИТ, документи → орган који их посједује.
Примједбе без стручног доказа	Висок	Свака примједба повезана са конкретним мјестом у документу, недостатком и доказом (Прилог Г). Општа забринутост се не разматра.
Изостанак одговора институција	Средњи	Ургенција, тражење статуса преко писарнице, обраћање надлежном парламентарном одбору. Разликовати неодговорену представку од ћутања у поступку у којем закон даје посебно правно средство.
Недостатак средстава за мониторинг	Средњи	Фазно увођење; трошковник из поглавља 4.4 као полазна основа; обједињавање постојећих мјерења прије нових набавки.
Очекивање да ће међународно тијело зауставити поступак	Средњи	Јасно комуницирати да закључци нису обавезујући; тежиште на градњи списа и на хрватском управном спору.
Преношење непровјерених тврдњи у јавност	Средњи	Раздвојити утврђено од траженог у сваком иступу. Непровјерена тврдња ослабљује цијели предмет и користи другој страни.
Дуплирање са државним активностима	Низак	Прво прибавити преглед постојећих поступака (Иницијатива 6), тек онда подносити ново.

6.3 Шта највише одређује успјех

Најбрже се могу покренути приступ документацији, праћење рокова и организација стручног одговора. Мониторинг и приправност изводљиви су уз буџет и договор надлежних органа. Измјена, поништење одлуке или одустајање од локације зависе од доказа, права, одлука надлежних тијела и међународних односа — није оправдано додјелјивати процент успјеха без списка.

6.4 Кратко образложење подносиоца

„Предлажем да заштиту Уне и становништва ђретворимо у јасан ђлан: да знамо шта институције раде, који рокови теку, шта стручњаци морају ђровјерити и ко одђвара за сваки наредни корак. Тражим ђотђуне ђодатке, озбиљну ђровјеру алтернатива и блађвремену ђравну заштиту.“

Прилог А — Кровна иницијатива спремна за подношење

ПРИМАОЦИ: Савјет министара Босне и Херцеговине, путем Министарства спољне трговине и економских односа БиХ; Влада Републике Српске, путем Министарства за просторно уређење, грађевинарство и екологију РС.

НА ЗНАЊЕ И РАДИ УКЉУЧИВАЊА У ОКВИРУ НАДЛЕЖНОСТИ: Министарство иностраних послова БиХ; Државна регулаторна агенција за радијацијску и нуклеарну сигурност БиХ; Федерално министарство околиша и туризма; заинтересоване локалне заједнице.

ПРЕДМЕТ: Иницијатива за обједињавање и јачање правних, еколошких и здравствених мјера поводом планираног Центра за збрињавање радиоактивног отпада на локацији Черкезовац.

Подносим иницијативу да надлежне институције утврде заједнички оперативни план заштите становништва, ријеке Уне, изворишта воде и природних вриједности у вези са планираним центром на Черкезовцу. Предлажем да се постојеће активности повежу јасном подјелом задатака, роковима, финансирањем и јавним извјештавањем.

Поступак процјене утицаја на околиш формално је почео 7. маја 2026, а Хрватска је у јуну 2026. обавијестила Босну и Херцеговину по члану 3 Еспоо конвенције. Студија утицаја очекује се у посљедњем кварталу 2026. То значи да је прозор за дјеловање отворен и да рокови теку.

Тражим да се приоритетно обезбиједи потпуна прекогранична процјена утицаја, независно стручно разматрање студије и стварно учешће јавности из БиХ, те да се испитају алтернативе локацији Черкезовац. Када документација не омогућава поуздан закључак, потребно је тражити њену допуну. Ако се утврде законски разлози за неприхватљивост захвата или незаконитост аката, потребно је користити одговарајућа правна средства.

Предлажем истовремено покретање програма заштите вода, утврђивања почетног стања животне средине, процјене здравствених ризика и приправности за ванредне догађаје. Ове мјере треба засновати на провјерљивим подацима и постојећим надлежностима.

У сливу Уне и Сане у Босни и Херцеговини живи око 401.233 становника — 141.647 у Републици Српској и 259.586 у Федерацији БиХ. Приложени пројектни документ садржи процјену трошка свих предложених мјера у распону од 1.460.000 до 3.040.000 КМ у првој години, што износи 3,64–7,58 КМ по становнику изложеног подручја.

Молим за потврду пријема, одређивање носиоца одговора и писано изјашњење о предложеним мјерама. Предлажем почетни одговор у року од 30 дана, уз хитно поступање по свим раније отвореним процесним роковима. Рок од 30 дана је приједлог ове иницијативе, а не тврдња о посебном законском року.

Прилози: пројектни документ са седам иницијатива, поступком реализације, нацртом закључака, обрасцима поднесака, планом рада и изворима.

Подносилац: **Синиша Видовић**

Адреса и контакт: _____

Мјесто, датум и потпис

Прије слања: допунити датум и контакт; приложити цијели пројектни документ; предати уз пријемни печат или електронски уз потврду доставе; сачувати копију са бројем предмета.

Прилог Б — Захтјев за приступ информацијама, органима у БиХ

Подноси се одвојено сваком органу, за документе које тај орган посједује. Овај захтјев покреће законски рок и не чека одговор на кровну иницијативу.

ПРИМАЛАЦ: _____

ПРЕДМЕТ: Захтјев за приступ информацијама под контролом јавног органа — предмет Черкезовац / Трговска гора

На основу примјењивог прописа о слободи приступа информацијама, молим да ми доставите следеће информације у електронском облику, у обиму у којем их ваш орган посједује:

1. Преглед свих активности институција БиХ у предмету Черкезовац, са бројевима предмета, датумима и статусом.
2. Копију обавјештења примљеног од Републике Хрватске по члану 3 Еспоо конвенције, са евидентираним датумом пријема.
3. Све поднеске БиХ упућене тијелима Еспоо, Архуске и Бернске конвенције, Савској и Дунавској комисији и Европској комисији, са бројевима предмета и примљеним одговорима.
4. Записник и материјале са 65. сједнице Имплементационог комитета Еспоо конвенције од 14. маја 2026, у дијелу који се односи на овај предмет.
5. Одлуку о ангажовању међународне адвокатске канцеларије, обим послова и уговорену вриједност, у обиму допуштеном законом.
6. Постојеће програме и резултате мониторинга вода, земљишта и радиоактивности у сливу Уне, са подацима о методологији и лабораторијама.
7. Државни акциони план заштите становништва од јонизујућег зрачења у случају ванредног догађаја, ако је донесен, и податке о посљедњој провјери спремности.
8. Одобрена и планирана буџетска средства за активности у овом предмету, по годинама и намјенама.
9. Име и контакт лица задуженог за координацију предмета у вашем органу.

За јавно објављене документе прихватам директне повезнице. Ако је приступ дијелу документа законом ограничен, молим приступ преосталом дијелу и образложени акт са поуком о правном лијеку. Ако документ не посједујете, молим да поступите према примјењивом пропису и, када је познато, наведете орган који га посједује.

Овај захтјев односи се на постојеће информације. Не тражим израду нове правне анализе нити откривање законито заштићене адвокатске комуникације. Молим потврду пријема и евиденциони број предмета.

Подносилац и контакт: _____

Датум и потпис

Прилог В — Захтјев хрватским органима

ПРИМАЛАЦ: Министарство заштите околиша и зелене транзиције Републике Хрватске (одвојено: Фонд за финансирање разградње НЕ Кршко)

ПРЕДМЕТ: Захтјев за приступ информацијама о животној средини — поступак процјене утицаја Центра за збрињавање радиоактивног отпада, локација Черкезовац

На основу прописа о приступу информацијама о животној средини, молим електронске копије следећих постојећих докумената:

1. Службена обавијест о покретању поступка процјене утицаја и позив Босни и Херцеговини на учешће, са прилозима и евидентираним датумом отпреме.
2. Објављени позиви за јавност, документи који одређују начин учешћа и рокове, те одлуке о продужењу рокова ако постоје.
3. Важећа верзија студије утицаја на околиш и нетехничког сажетка, релевантне стручне подлоге и упутство о садржају студије од 7. септембра 2023.
4. Хидрогеолошке, хидролошке, геолошке и геофизичке подлоге израђене за локацију, укључујући резултате из 2022.
5. Записници, службене примједбе, одговори на примједбе и акти донесени у предмету који се могу учинити доступним јавности.
6. Документација о разматраним алтернативним локацијама и критеријумима њиховог поређења.
7. Постојећи програми и резултати мониторинга релевантних вода, земљишта и радиоактивности на локацији и у њеној околини.

Молим потврду пријема, евиденциони број предмета и поуку о правном лијеку у случају ограничења приступа.

Подносилац и контакт: _____

Датум и потпис

Подносилац без пребивалишта или сједишта у Хрватској треба у сваком поступку који води ка тужби назначити пуномоћника или пуномоћника за пријем писмена.

Прилог Г — Образац примједбе на студију

Примједба без овог минимума садржаја по правилу се одбацује као општа забринутост. Свака ставка попуњава се посебно за сваку спорну тврдњу.

Прималац и ознака поступка: _____

Подносилац и контакт: _____

Студија, верзија и датум: _____

Рок и начин предаје из службеног позива: _____

Предмет: Примједбе на документацију процјене утицаја центра на Черкезовцу.

У оквиру наведеног поступка достављам примједбе на документацију. Молим да свака примједба буде евидентирана, стручно размотрена и да образложени одговор буде доступан јавности. Моја повезаност са предметом и разлог заинтересованости: [навести стварне чињенице; не тврдити непостојеће својство или заступање].

Елемент примједбе	Садржај који треба унијети
Тачно мјесто	Назив документа, верзија, страница, поглавље и спорна тврдња.
Недостатак	Шта недостаје или је противрјечно и зашто је релевантно за могући утицај у БиХ.
Доказ	Стручни налаз, мјерење, карта или службени документ; аутор, датум и методологија.
Тражена радња	Допуна анализе, објава података, провјера модела, разматрање алтернативе или друга образложена мјера.
Правни значај	Одредба или процесна обавеза на коју се примједба односи, након правне провјере.

Завршни захтјев: Молим да се прије коначног одлучивања отклоне образложени недостаци наведени у прилогу и да надлежни орган објасни како су примједбе узете у обзир. За закључак о неприхватљивости захвата потребно је изложити конкретне стручне и правне разлоге.

Прилози и потпис: _____

Прилог Д — Регистар рокова и доказни спис

Овај прилог је оперативни алат. Води се од првог дана, прије него што студија буде објављена.

Поље	Шта се уписује
Орган и број предмета	Пуни назив органа и његов евиденциони број.
Акт	Назив и врста акта или документа на који се рок односи.
Датум доставе / објаве	Службени датум, не датум сазнања из медија.
Правни основ рока	Одредба која прописује дужину рока.
Посљедњи дан за радњу	Израчунат уз провјеру правила доставе и нерадних дана.
Одговорно лице	Име особе која предузима радњу.
Статус и доказ предаје	Предато / у припреми / пропуштено; пријемни печат или потврда.

Правила вођења доказног списка

- За сваки документ сачувати оригиналну датотеку, извор, датум преузимања и верзију.
- Евидентирати ко је предао поднесак, коме, којим каналом и када, уз доказ пријема.
- Стручне налазе везати за конкретна питања; тврдње о процесним пропустима документовати слиједом догађаја.
- Рок рачунати за сваки предмет засебно.

Ако институција не одговори на иницијативу

Упутити ургенцију, тражити статус преко писарнице и размотрити обраћање надлежном парламентарном одбору. Разликовати неодговорену представку од ћутања у поступку у којем закон даје посебно правно средство.

Медијска објава не замјењује жалбу, тужбу или примједбу у року.

Прилог Ђ — Извори и границе провјере

Преглед јавно доступних извора закључен је 11. септембра 2026. Није прибављен комплетан службени спис, доказ пријема Еспоо нотификације у БиХ нити потврђен тренутно отворен рок јавне расправе. Регистар контакт тачака УНЕЦЕ није био директно доступан за провјеру, па су контакт тачке утврђене посредно — преко документа ресорног министарства РС заведеног код УНЕЦЕ у овом предмету, наступа ресорног министра и извјештавања о представци по Архуској конвенцији. Извори се разилазе о томе да ли су на локацији изведени припремни радови: извјештаји из 2026. наводе рушење објеката и равнање терена од средине 2025, док председавајући Стручног тима у септембру 2026. помиње геолошка истраживања на обје стране Уне. Та чињеница мора бити утврђена службеним путем прије него што се наведе у поднеску. Прије предаје процесних поднесака надлежни тим мора провјерити те податке и важеће процесне прописе. Предложене мјере, нацрти и процјене трајања представљају радни приједлог, не одлуку институција.

Прописи и међународни инструменти

1. Закон о изградњи Центра за збрињавање радиоактивног отпада, „Народне новине“ 156/2025 — донесен 15. 12. 2025, објављен 24. 12. 2025; чл. 1, 4, 5, 6 и 7.
2. Закон о управним споровима Републике Хрватске, „Народне новине“ 36/2024, са одлуком Уставног суда НН 39/2026 — чл. 40 (рок 30 дана) и чл. 42 (привремена мјера).
3. Закон о радијацијској и нуклеарној сигурности у Босни и Херцеговини, „Службени гласник БиХ“ 88/07 — чл. 8 (надлежности Агенције, укључујући тачку j) и чл. 19 (државни акциони план).
4. Устав Републике Српске, члан 32 — право на представке, петиције и приједлоге и на одговор.
5. Еспоо конвенција о процјени утицаја на животну средину у прекограничном контексту, нарочито чл. 3–6.
6. Архуска конвенција о приступу информацијама, учешћу јавности и приступу правосуђу у питањима животне средине; Комитет за усклађеност.
7. Бернска конвенција о заштити европских дивљих врста и природних станишта; систем досјеа по притужбама.
8. Оквирни споразум о сливу ријеке Саве и мандат Међународне комисије за слив ријеке Саве.

Подаци и извјештавање

9. Народне новине, објављени текст Закона НН 156/2025. narodne-novine.nn.hr
10. Центар за збрињавање радиоактивног отпада — страница о студији утицаја на околиш: уговор са конзорцијем ЕКОНЕРГ од 19. 5. 2022, упутство о садржају студије од 7. 9. 2023, мишљења БиХ од 28. 3. и 27. 4. 2023, претходна оцјена о удаљености најближег заштићеног подручја. czrao.hr
11. Радио Слободна Европа — извјештај о доношењу закона; удаљеност ≈ 800 m од границе БиХ и ≈ 1 km од водозавхвата општине Нови Град који снабдијева око 15.000 становника; извјештај са изношења ставова пред тијелима УН 14. 5. 2026. slobodnaevropa.org
12. Nacional — извјештај са 65. сједнице Имплементационог комитета Еспоо конвенције, 14. 5. 2026; изјаве Борислава Бојића, координатора стручног тима БиХ.
13. Klix.ba — извјештај о уласку поступка у нову фазу: обавјештење Хрватске у јуну 2026, право увида и достављања примједби, очекивана студија у IV кварталу 2026.
14. Avaz — интервју са Емиром Диздаревићем, председавајућим Стручног тима БиХ, 7. септембра 2026: студија утицаја још није завршена ни објављена; најава изношења става БиХ на 70. Генералној конференцији МААЕ у Бечу 14–18. септембра 2026; ангажована канцеларија Laborde.
15. Osservatorio Balcani e Caucaso Transeuropa — удаљеност Черкезовца од Новог Града око 3,7 km ваздушном линијом; планиран рад привременог складишта до 2051; преостала два формална корака (усвајање студије и локацијска дозвола); хронологија избора локације 1988–2020; навод о рушењу постојећих објеката прије окончања процјене.
16. Gerila.info, април 2026 — извјештај о припремним радовима на локацији од средине 2025, о 180 питања на која је БиХ одговарала прије сједнице у Женеви и о најављеним протестима у Новом Граду; изјаве Бојана Випотника и Мирослава Дрљаче.
17. Радио Слободна Европа, мај 2026 — извјештај уочи сједнице у Женеви; изјава Емине Вељовић (Архус центар Сарајево) да препоруке нису правно обавезујуће али носе утицај; представка по Архуској конвенцији поднесена крајем априла 2026.
18. УНЕЦЕ — регистар националних контакт тачака; документ Министарства за просторно уређење, грађевинарство и екологију Републике Српске заведен у предмету Трговска гора.
19. Н1 — наведене удаљености ≈ 850 m до Уне и до подручја еколошке мреже; навод о око 250.000 људи у сјеверозападној БиХ.

20. Mondo.ba — одлука Савјета министара БиХ од 27. 5. 2025. о гашењу Правног тима и ангажовању међународне адвокатске канцеларије из Париза.
21. Вијеће министара БиХ — архива сједница; 117. редовна сједница одржана 30. 7. 2026.
22. Федерални завод за статистику — „Унско-сански кантон у бројкама”: становништво по општинама на дан 30. 6. 2024, површина, запосленост, туристички промет 2024.
23. Агенција за статистику БиХ — Попис становништва 2013, подаци по општинама Републике Српске.
24. Хидрографски подаци о ријеци Уни: дужина 214,6 km, слив 10.200 km² (8.080 km² у БиХ, 2.120 km² у Хрватској), становништво слива ≈ 620.373.

Напомена о статусу документа

Радни материјал за правно усаглашавање, а не усвојен акт нити службени документ било које институције. Нацрти закључака и текстови иницијатива су садржински приједлог. Бројчане процјене изложености изведене су из наведених јавних извора; трошковник је процјена аутора. Документ не утврђује да је загађење наступило нити унапријед проглашава било који сценарио доказаним. Сам потпис на овом пакету не представља пуномоћ за заступање државе, институције или других грађана и не даје подносиоцу својство тужиоца.